

BRIEFINGNOTE

Udformning af livslang læring: Den bedste anvendelse af EU's værktøjer og principper

En vellykket gennemførelse er betinget af en klar forståelse af forbindelsen mellem værktøjer og principper

I takt med at de store forandringer i verden truer med at overhale den aldrende arbejdsstyrkes kvalifikationer, og med at Europa har udviklet sig i retning af et vidensamfund, har EU, andre europæiske lande ⁽¹⁾ og arbejdsmarkedets parter udviklet fælles politiske rammer for en modernisering af vores uddannelsessystem.

På erhvervsuddannelsesområdet (EUD) har EU udviklet en platform for frivilligt samarbejde og koordination mellem medlemsstaterne, nemlig den såkaldte Københavnsproces. Under denne proces har medlemsstaterne sammen med arbejdsmarkedets parter udviklet følgende fælles europæiske værktøjer og principper (kasse 1):

- den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring (EQF)
- det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET)
- Europass
- den europæiske ramme for kvalitetssikring af EUD (EQAVET)
- principper og retningslinjer for identifikation og validering af ikke-formel og uformel læring
- principper for livslang vejledning og rådgivning.

Disse værktøjer og principper udgør en integreret ramme, hvis betydning afhænger af, om de er indbyrdes sammenhængende, og hvordan de spiller sammen. Gennemførelsen af dem vil gøre kvalifikationer mere gennemsigtige, fremme mobilitet og samtidig gavne borgerne, fordi deres viden, færdigheder og kompetence kan blive vurderet og dokumenteret på en mere systematisk måde.

De europæiske værktøjer og principper er løbende udviklet i perioden 2004-2009. Det gælder for dem alle, at de er omfattet af målsætninger, retningslinjer og tidsplaner på EU-plan, men deres gennemførelse styres i praksis af medlemsstaterne.

De er alle baseret på læringsresultater, hvilket gør det lettere at forstå, hvad indehaveren af et eksamensbevis eller diplom ved, forstår og kan. Samtidig giver de mulighed for at få anerkendt læringsresultater og synliggjort ikke-formel og uformel læring.

Europass, ECVET og validering er en støtte for dem, der leder efter et job eller ønsker en uddannelse. Siden indførelsen af Europass i februar 2005 er der oprettet 15,5 mio. Europass-cv'er online. Der er udstedt i hundredtusindvis af Europass-mobilitetsbeviser og supplementer til eksamensbeviser. I over 150 europæiske pilotprojekter tester man nu ECVET for at gøre det lettere at gennemføre meritoverførselssystemer i EUD i alle medlemsstater.

Der indføres systemer til validering af læringsresultater i alle medlemsstater, baseret på principper og retningslinjer, der er fastlagt på europæisk plan. Landene har udviklet ordninger for livslang vejledning, også for voksne, for at hjælpe den enkelte med bedre at styre sin læring og karriere.

EQF og EQAVET fungerer på systemisk plan. De fleste lande har forpligtet sig til at tilslutte deres nationale kvalifikationssystemer til EQF inden udgangen af 2012 for at lette den gensidige anerkendelse af kvalifikationer i hele Europa. EQAVET styrker kvalitetssikringen og danner grundlag for gensidig tillid til nationale EUD-kvalifikationer og for internationale sammenligninger gennem EQF. Kvalitetsforbedring gør erhvervsuddannelserne mere tiltrækkende.

⁽¹⁾ EU-medlemsstater, EØS og kandidatlande.

Kasse 1. Fælles europæiske værktøjer

Den europæiske referenceramme for kvalifikationer for livslang læring (EQF)

EQF fremmer livslang læring og mobilitet, fordi det giver kvalifikationer en fælles referenceramme. EQF er inddelt i otte niveauer, således at man kan sammenligne nationale kvalifikationer (almen og videregående uddannelse og erhvervsuddannelse) med hinanden og med andre landes kvalifikationer. Indførelsen af EQF var startskuddet til udviklingen af rammer for nationale kvalifikationer (NQF) i mange europæiske lande, fordi de ser disse NQF-rammer som den bedste måde at skabe forbindelse mellem nationale kvalifikationer og EQF.

Det europæiske meritoverførselssystem for erhvervsuddannelse (ECVET)

ECVET fremmer geografisk og faglig mobilitet. Det medvirker til at validere, anerkende og akkumulere arbejdsrelaterede færdigheder og kvalifikationer, som erhverves under et ophold i et andet land eller i andre situationer, således at disse erfaringer indgår i faglige kvalifikationer.

Livslang vejledning og rådgivning

Rådet for Den Europæiske Union har vedtaget to resolutioner om vejledning, en i 2004 og en i 2008. Et vigtigt mål for livslang vejledning er at fremme lige adgang til, deltagelse i og resultater af livslang læring samt deltagelse i arbejdsmarkedet.

Europass

Europass fremmer mobilitet, fordi det giver borgerne mulighed for at dokumentere viden, kvalifikationer og kompetencer, som de har erhvervet gennem almen uddannelse, erhvervsuddannelse eller arbejde, men også i mere uformelle omgivelser. Europass består af fem dokumenter: et curriculum vitae, et sprogpas og Europass-mobilitetspasset, supplementet til eksamensbeviser og til diplomer, hvor der registreres yderligere oplysninger om læring erhvervet under et ophold i et andet europæisk land, i tilknytning til en EUD-kvalifikation og til et eksamensbevis fra en videregående uddannelsesinstitution.

Den europæiske ramme for kvalitetssikring af erhvervsuddannelser (EQAVET)

Sigtet med EQAVET er at forbedre gennemsigtigheden, marked relevansen, sammenhængen og overførslen af erhvervsuddannelseskvalifikationer i hele Europa. EQAVET er kompatibel med de mest anerkendte kvalitetsmodeller. Systemet omfatter et kvalitetssikrings- og forbedringsforløb baseret på kvalitetskriterier og vejledende deskriptorer. Den er rettet mod både EUD-systemer og EUD-udbydere.

Validering af ikke-formel og uformel læring

I 2004 vedtog Rådet for Den Europæiske Union de europæiske principper for validering. Disse blev i 2009 suppleret med de europæiske retningslinjer for validering af ikke-formel og uformel læring. Europa-Kommissionen er i færd med at udarbejde en europæisk anbefaling vedrørende validering.

Samspil mellem værktøjer og principper

Værktøjerne og principperne gør det lettere at forstå de forskellige kvalifikationer og tilskynde til livslang læring, fordi systemerne bliver mere fleksible, hvilket igen fremmer jobmobilitet og geografisk mobilitet.

Kasse 2 viser forholdet mellem værktøjerne og principperne for den enkelte. De står i centrum for læringsprocessen og gør det muligt for den enkelte at:

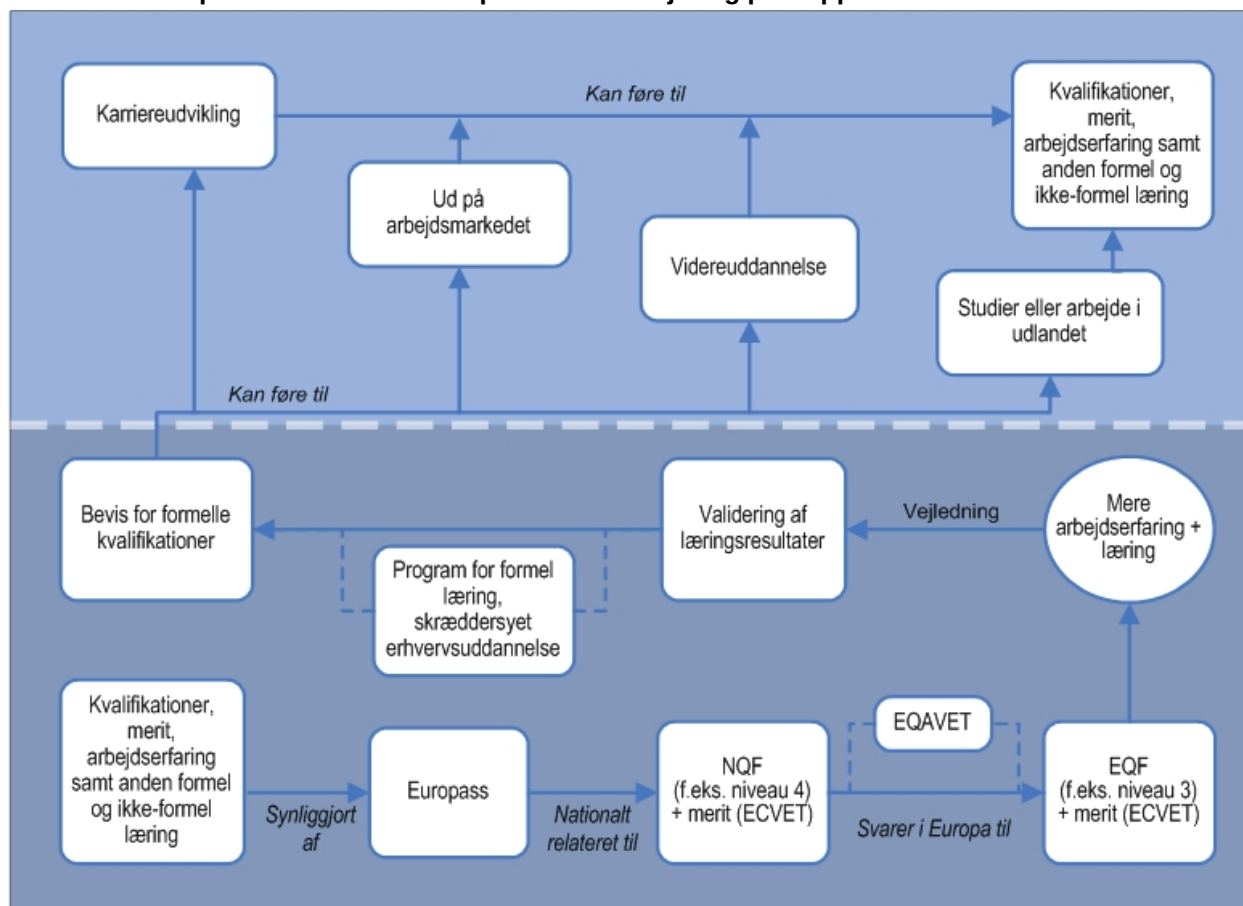
- redegøre for viden, færdigheder og kompetencer på en gennemsigtig måde, hvilket forbedrer adgangen til læring og arbejde, både hjemme og i udlandet
- få et overblik over læringsmuligheder
- planlægge en livslang læringskarriere, så man kan kombinere læring i skoler og på arbejdspladsen.

Værktøjerne og principperne reducerer hindringerne for læring og forbedrer dermed udsigten til job og karriere.

Selvom hvert værktøj og princip har et individuelt formål, er det kun gennem et samspil mellem dem, at der opstår en synergi, der gør det muligt at udnytte deres potentiale fuldt ud og skabe de forventede fordele for borgere og EUD-systemer.

Den enkelte skal kunne bruge dette samspil til at udvikle sit eget læringsforløb. Erfaring og læring fra arbejdet kan f.eks. give mulighed for at få en formel kvalifikation. Takket være livslang vejledning kan den enkelte træffe velinformerede beslutninger om uddannelse og arbejde. Med valideringssystemer baseret på europæiske principper kan den enkelte få anerkendt nye færdigheder, kvalifikationer og kompetencer.

Kasse 2. Samspil mellem fælles europæiske værktøjer og principper

Validering fører ikke nødvendigvis til en fuldstændig eller en delvis kvalifikation, men for mange, der søger arbejde eller forfremmelse, er det tilstrækkeligt, hvis de kan præsentere en systematisk identifikation og dokumentation af deres erfaring. Det giver den enkelte mange muligheder. Man kan f.eks. læse videre, enten på et højere eller, hvis man ønsker det, lavere niveau, måske for at kvalificere sig til et nyt fag, håndværk eller arbejde. Eftersom kvalifikationerne bliver forstået i udlandet, er der også mulighed for at studere eller arbejde i et andet europæisk land.

Dette er blot et enkelt eksempel på, hvordan europæiske værktøjer og principper spiller sammen og gør systemerne mere fleksible og tilgængelige.

Sammenhæng, integration og koordination

For at sikre et effektivt samspil mellem europæiske værktøjer og principper skal de udvikles og gennemføres på en konsekvent, sammenhængende måde. I nogle tilfælde kræver dette måske integration med eksisterende værktøjer, i andre handler det mere om at definere og afklare den rolle, som hvert enkelt

spiller i relation til andre, og så følge en fælles terminologi for at lette krydsreferencer.

En mulighed er f.eks. et enkelt meritoverførselssystem, der omfatter ECVET og ECTS (det europæiske meritoverførsels- og meritakkumulerings-system). Det er dog vigtigt at præcisere grænserne mellem værktøjer som f.eks. meritoverførsels- og valideringssystemer. De giver begge mulighed for anerkendelse af læring erhvervet uden for det formelle nationale system, men de har hver sit specifikke formål.

Det er vigtigt at informere om forbindelsen mellem værktøjerne og principperne, og der tages nu skridt til at forbedre dokumentationen. Fra og med 2012 anføres EQF-niveauet f.eks. på alle nationale eksamensbeviser og diplomer. I Europass-dokumenter henvises der til NQF- og EQF-niveau og til ECVET. NQF's funktion som referencepunkt for de andre værktøjer er af afgørende betydning. Værdien af og fordelene ved validerings- og meritoverførselssystemer øges betydeligt, hvis de integreres i NQF.

Kort sagt understøtter systemiske værktøjer og principper som EQF og EQAVET de værktøjer, som den enkelte bruger, såsom Europass, ECVET og valideringssystemer. Som allerede nævnt er princippet

om læringsresultater fælles for alle værktøjer og gør det lettere at sikre konsekvens og samspil.

Udfordringer: kulturelle forandringer

Forudsætningerne for at gøre europæiske værktøjer og principper til en succes er til stede. Europæiske værktøjer og principper har kraftig politisk opbakning og indgår i strategien for at modernisere uddannelserne. Institutionelle forandringer som udviklingen af undervisningsprogrammer på niveauet mellem sekundær og tertiær undervisning, videregående erhvervsuddannelser og bredere brug af læringsresultater i tertiære kvalifikationer mindsker afstanden mellem EUD og videregående uddannelser generelt.

Men der skal bygges bro mellem værktøjerne og deres anvendelse i den virkelige verdens nationale uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer. Mange lande har brugt læringsresultater til at definere deskriptorer til deres NGF-niveauer. Men læringsresultater skal anvendes konsekvent og sammenhængende, og de skal baseres systematisk på normer, læseplaner og bedømmelses- og undervisningsmetoder.

Desuden skal der skabes forbindelse mellem værktøjerne og arbejdsmarkedet. I ESCO (europæisk standardterminologi for færdigheder/kompetencer, kvalifikationer og erhverv) relateres terminologi for kvalifikationer til arbejdsmarkedsterminologi (stillingsbetegnelser). På den måde etableres der en mere umiddelbar forbindelse mellem kvalifikationer (læringsresultater) og arbejdsmarkedets behov.

Den næste fase for de europæiske værktøjer og principper er dels teknisk (f.eks. et enkelt meritoverførselssystem for uddannelse og EUD), dels politisk og kulturel (f.eks. ligeværdig vurdering af almene og erhvervsmæssige kvalifikationer).

Landenes arbejde med europæiske værktøjer og principper er frivilligt og tager form af høringer og netværk, ikke europæisk regulering. Følgelig kan der kun gøres fremskridt, hvis der etableres brede partnerskaber om erhvervsuddannelse og arbejdsmarkedsinteresser (herunder arbejdsmarkedets parter og økonomiske sektorer) på europæisk og nationalt plan.

Den bedste udnyttelse af de europæiske værktøjer og principper kræver åbenhed, dialog, tålmodighed og beslutsomhed. Der er behov for overvågning, yderligere forskning og evaluering, og dette kræver ressourcer, i en tid hvor budgetstramninger begrænser de offentlige investeringer (kasse 3).

Hvis de europæiske værktøjer og principper gennemføres og spiller effektivt sammen, kan de yde et grundlæggende bidrag til et moderne uddannelsessystem i Europa og giver de europæiske borgere utallige muligheder i deres lærings- og arbejdsliv.

Kasse 3. Overvågning af udviklingen

Cedefop overvåger løbende udviklingen af de nationale rammer for kvalifikationer og ECVET i Europa. Centret udarbejder den europæiske fortegnelse for validering af ikke-formel og uformel læring og aflægger regelmæssigt rapport om det overordnede fremskridt med Københavnsprocessen på europæisk og nationalt plan. Desuden gennemfører Cedefop forskningsarbejde, foretager sammenlignende analyser af relevante områder og støtter netværkenes arbejde med kvalitet og livslang vejledning.

Arbejdet med de europæiske værktøjer ledes af Europa-Kommissionen og støttes af Cedefop og europæiske ekspertarbejdsgrupper.

Publikationer om europæiske værktøjer og principper kan findes på:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/understanding-qualifications/index.aspx>

og

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/developing-lifelong-learning/index.aspx>

CEDEFOP

Det Europæiske Center for
Udvikling af Erhvervsuddannelse

Briefingnote – 9065 DA
kat. nr.: TI-BB-11-008-DA-N
SBN 978-92-896-0928-9, doi: 10.2801/87797
© Det Europæiske Center for Udvikling af Erhvervsuddannelse, 2011
Alle rettigheder forbeholdt

Briefingnoter offentliggøres på tysk, græsk, engelsk, spansk, fransk og italiensk og på EU-formandskabslandets sprog. Ønsker du at få dem tilsendt regelmæssigt, kan du sende en e-mail til os på: briefingnotes@cedefop.europa.eu

Der findes andre briefingnoter og publikationer fra Cedefop på: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

P.O Box 22427, 55102 Thessaloniki, GRÆKENLAND
Europe 123, Thessaloniki, GRÆKENLAND
Tlf.: +30 2310490111, Fax +30 2310490020
E-mail: info@cedefop.europa.eu

visit our portal www.cedefop.europa.eu